

## РЕЦЕНЗИЯ

на предоставената научна продукция на ас. д-р Диана Вескова Петкова по конкурс, обявен от Тракийски университет за нуждите на Педагогически факултет за заемане на академичната длъжност „доцент“ по „Методика на обучението по музика“, в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по..., публикуван в ДВ, бр. 38/28.04.2023 г.

Ас. д-р Диана Вескова Петкова е единствен кандидат в този конкурс. Ще фокусирам вниманието си върху трудовете, които тя представя. Монографията "Музикалните компютърни технологии в образованието" се характеризира, на първо място с много удачно подбран софтуер за ползване от учители и ученици. Сред другите характеристики, които правят книгата полезна не само за учители по музика и техните възпитаници, са:

1. Проследено е историческото развитие на компютърните технологии за музика.
2. Музикалният софтуер е класифициран според целта, с която може да бъде прилаган в урока по музика (тренировъчен, инструктиращ, игрови, изследователски, творчески), както и според конкретното предназначение на отделните програми (нотиращи, аудиоредактори, секуенсъри). В изложението всеки тип програми е анализиран поотделно, което също съдържа полезна информация.
3. Разгледани са възможностите за включване в урока по музика на музикални енциклопедии, интерактивни образователни книжки и учебници, образователни програми-игри.
4. В детайли са изведени възможности за приложението на компютърни програми в музикалните занятия при две от трите основни музикални дейности - възприемане и съчиняване на музика, като всичко това е сравнено с осъществяване на конкретната дейност в традиционния урок по тоново изкуство. Посочени са и примери за аранжиране на музика.
5. В разработените от д-р Петкова задачи за опознаване на различните функции на изучаваните компютърни програми са търсени не най-очевидно достъпните функции на софтуера, с които учениците могат да се справят и сами, а по-частни случаи. Това подпомага по-бързото ориентиране във възможностите на програмата и улеснява ползването ѝ.
6. Сериозна обратна връзка е осъществявана с учащите, за да се изясни тяхното мнение, което да се отчита при следваща работа с музикален софтуер. Това доказват задълбочено формулираните анкети-въпросници, поместени в приложенията.

7. Цялото съдържание е богато онагледено с таблици и графики, които допълват получените знания и аргументират изказаните твърдения.

В монографията "Дизайн за неформално музикално образование" Диана Петкова:

1. Успява да извлече най-същественото от многобройните разгледани трудове на водещи автори по темата за формално и неформално образование, като систематизира полученото знание в прегледни и ясни графики и таблици.

2. Откроява много по-голямата адаптивност на неформалното образование към потребностите на конкретния обучаван. На тази основа се гради и предложената от кандидатката система за неформално образование.

3. Насочва вниманието си не само към децата в предучилищна и училищна възраст, но и към най-малките - подходите ѝ обхващат и занимания с музика на деца от 1 до 3 години.

4. Позовава се както на актуалните достижения на световния опит в музикалното образование в най-ранна детска възраст, така и на практиката на неформалното образование в България. На цялата тази солидна основа Диана Петкова гради своята методическа система за неформално образование на малки деца, разделени в три възрастови групи - от 0 до 1 година, от 1 до 3 години и от 3 до 5 години, като в първите две групи участват и родителите. Предложената организация на образователния процес е изключително гъвкава - състои се от отделни краткосрочни модули, всеки от които е съобразен с възрастта на детето. Постъпването в арторганизацията, в която е провеждано обучението не е фиксирано във времето, т.е. няма стриктно съблюдавано начало на учебната година.

5. Разработва собствен модел за нотно оgramотвяване на деца от 4 годишна възраст. При него опора е двигателното отразяване на различните качества на тона и на организираниите звукови последования. Това двигателно отразяване включва и изразяване на емоционалната реакция на възприеманата музика.

6. За по-добро адаптиране на обучението, по-голямо разнообразие от дейности и по-богата предоставена информация Петкова създава образователни програми. Всички те са съобразени с възрастта на ползващите ги и са атрактивни за тях.

7. Авторката разработва и образователни проекти, като сред тях социално-образователните проекти са адресирани, освен към децата от арторганизацията, също и към деца от Център за настаняване от семеен тип. Проектите са описани с включеното в тях музикално съдържание, цели, задачи, очаквани резултати. Коментирана е и последователността от действия, необходими за успешното изпълнение на проекта.

8. Д-р Петкова се е погрижила при реализиране на образователните програми и проекти децата да имат възможност да се запознаят практически с музикалните инструменти, за които се говори в уроците, да чуят живо изпълнение на конкретния

инструмент от професионалист, чрез това - да прослушат и творба, която не се изучава в учебниците, т.е. да придобият допълнителни впечатления. Така те едновременно разширяват музикалната си култура и имат контакт с нови професионални музиканти (не само със своите преподаватели).

9. Чрез проектите "Деца в оркестъра", "Деца в оркестъра 2" и "Симфодеча" авторката осигурява на участниците включване в детски оркестър, отначало за ударни инструменти, по-късно, с развитие на инструментални умения - и в различни състави, за самостоятелни изпълнения. В проекта "Симфодеча" се осъществяват образователни концерти в детски градини и начални училища, т.е. концертен опит върху повече различни сцени, показ пред непознати слушатели. Всичко това е мощен стимул за по-задълбочени занимания с музика и за повишаване на интереса към произведения принадлежащи на световната музикална съкровищница. С постепенното, контролирано от квалифицирани педагози натрупване на музикалнорухови представи и разнообразни контакти с музиката, децата постепенно започват да разграничават стойностните музикални творби от "музика" със съмнително качество.

10. Диана Петкова е адресирала образователния проект "БГБрависимо" към опознаване от децата на професионалната българска музика. Проектът отново е изграден на основата на непосредствени комуникации между децата и музиката. Представят се произведения на български композитори-класици и по-нови автори, включена е интерактивна форма на запознаване с основния тематичен материал, характера на музиката и приложени в произведението типични за тоновия творец похвати. Осъществяват се срещи с някои композитори, диригенти, изпълнители на пиесите, които са прозвучали. Тези срещи оставят трайни следи в паметта на децата.

11. Предложените от автоорката активни, разнообразни и привлекателни занимания с музика допринасят за развитие на музикалните способности на обхванатите в арторганизацията деца, както и на връстниците им от домовете от семеен тип. Всички тези дейности благоприятстват комуникативните умения и социализацията на участниците.

12. Диана Петкова е предоставила описаните в книгата дейности за оценка от различни групи експерти - професионални музиканти (изпълнители и музикални педагози), експерти в полето на социалните дейности, както и на родители на обучаваните деца. Оценките им са положителни.

Колективната монография "Интермедиален хоризонт за литературното и музикалното образование" с автори Десислава Сидерова и Диана Петкова е създадена с равностойното участие и на двете съавторки. Тя е насочена към обучението във висшето училище на бъдещи преподаватели по литература и музика. Като приносни моменти в книгата мога да открия:

1. Авторките са разгледали обстойно различни типове връзки с музиката в творчеството на българските писатели и поети, като при изброените пет типа взаимодействие между двете изкуства произведенията на отделните словесни творци са представени хронологически.

2. Другият тип връзки - на речевото влияние при музикални произведения е изследван в проявленията си във вокалната и инструменталната музика. Тук са разгледани емблематични музикални творби не само на български, но и на чужди автори. Съпоставени са произведения със сходни заглавия, но с коренно различна интерпретация на зададената в заглавието тема. Примери за различните форми на взаимодействие между двете изкуства са прегледно обобщени в две таблици.

3. Разработени са два подхода за преподаване на кореспондиращи литературни и музикални творби като взаимодействието им се търси не само по критерия за сходно емоционално влияние върху възприемащия, но и според тяхната смислова близост.

4. Създадени са и варианти за представяне на взаимовлиянието на литературно и музикално произведение при обучението според това, дали първично възприеманото произведение е литературно или музикално, както и съобразено с това, дали в края на педагогическото взаимодействие двете творби ще се слушат едновременно. При първите варианти, където двете творби не прозвучават синхронно, след активното възприемане на словесния и тоновия опус, този, който се преподава, се прослушва отново, вече емоционално и смислово "натоварен" с преживяването и познанието за другата творба. При вариантите, където двете произведения в края на педагогическото взаимодействие прозвучават едновременно, след като предварително са били синхронизирани на основата на драматургията им, се търси степента на смислово-емоционално съответствие на двата изходни художествени образа.

5. За целите на обучението на бъдещите преподаватели по музика и литература и на изследването, което констатира техните възможности за справяне, са разработени критерии, задачи, които обхващат аудиторната заетост, както и проекти, изпълнявани в извънаудиторната заетост на студентите, четиристепенна скала за оценяване на резултатите показани от обучаваните, анкети.

Всичко в книгата е подредено стриктно, със следван единен план на представяне. Бих искала обаче да се запозная - и това отсъства в изложението - с конкретно проведен урок най-малко по една от описаните теми - как в занятието литературната и музикалната творба се представят пред децата, какви са техните реакции, как и доколко в урока се постигат формулираните цели. Конкретика от този тип отсъства и при описаното изследване със студенти. Подобни примери, разкриващи сърцевината на апробираното педагогическо взаимодействие биха били ценен аргумент в подкрепа на ефективността на

изработената от авторките система за интермедиялно обучение, която в книгата е доказвана чрез процентни анализи.

Чрез останалите публикации, предоставени за оценка, Диана Петкова се откроява като специалист с богата музикална култура, с разнообразни интереси, с умения за работа в екип, с изследователски усет, с много добри организационни способности.

В статията "Специализираният музикален софтуер - средство за поддържане на интерактивна образователна среда в обучението по музика" асистент Петкова разглежда приложението на две безплатни компютърни програми - едната за нотопис и прослушване на нотния текст, другата за редактиране на звук и една програма-секуенсър - в демоверсия. Приложението на тези програми в масовото музикално възпитание напълно удовлетворява изискванията на учебната програма по музика, изготвена от МОН, дори в учебната програма не е посочено, че учениците трябва да познават секуенсър. С това предложението в статията софтуер е не само достатъчен, а прилагането му предоставя и допълнителни знания. Диана Петкова подрежда в таблица конкретните функции на всяка от трите програми, което дава ценни идеи за ползването на софтуера при музикалното обучение. Освен това авторката посочва и конкретни дейности в урока по музика, в които всяка от компютърните програми може да бъде използвана. Така не само се разнообразяват средствата за общуване между преподавател и учащ, а и музикалната информация се усвоява по още един, при това атрактивен за младежите начин.

Разнообразната и продължителна музикалнопедагогическа практика на кандидатката ѝ осигурява богат опит, като същевременно ѝ дава възможност за широк поглед върху масовото музикално възпитание, обучението на любители и на бъдещи професионални музиканти, съответно върху провеждане на групови и на индивидуални музикални занятия. Трайният ѝ интерес към прилагането на дигитални средства в урока по музика на свой ред допринася за оформянето ѝ като модерен специалист с много възможности за работа с най-новите педагогически инструменти и средства за обучение. Всичко това я прави ерудиран професионалист, който може да бъде много полезен като преподавател по методика на музикалното възпитание.

Познавам Диана Петкова от студентските ѝ години, когато се обучаваше в моя клас по пиано в АМТИИ - Пловдив. Имам подробни наблюдения върху прецизната и упоритата ѝ работа като пианистка, както и върху отличните резултати, които тя неизменно показваше на концерти и семестриални изпити. Участвах и в комисията за оценка на практическия ѝ държавен изпит, където тя направи впечатление с креативността си, солидната си подготовка и своевременните си реакции.

Като се запознах с документите предоставени в конкурса от кандидата ас. д-р Диана Вескова Петкова, намирам, че публикациите на кандидатката имат значима научна и научнопрактическа стойност, имат потенциал да бъдат основа за нови изследвания,

приложими са при музикалното възпитание. Някои от трудовете предоставят методи приложими при занимания с музика в най-ранна детска възраст, други - в детската градина, трети - в началното музикално обучение, а сред предоставените научни разработки има и такива, които се отнасят до университетското образование. Този широк възрастов диапазон говори за разностранни музикални компетенции на кандидатката. На основата на всички тези заключения, в съответствие със ЗРАСРБ и с чл. 74 и чл. 75 на ПРАСТрУ убедено подкрепям кандидатурата на ас. д-р Диана Вескова Петкова за заемане на академичната длъжност „доцент“ по **„Методика на обучението по музика“**.

Изготвил:

Проф. д-р Красимира Георгиева Филева-Русева

Пловдив, 24.08.2023

Подпис: .....